

Sygn. akt I CSK 62/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa S.(...) Spółki z o.o. w W.

przeciwko P.(...) S.A. w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 3 października 2008 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 31 lipca 2007 r., sygn. akt VI ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok w części oddalającej apelację i rozstrzygającej o kosztach i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powódka S.(...) sp. z o.o. [poprzednio „E.(...)” sp. z o.o.] w pozwie z dnia 28 października 2005 r. wniosła o zasądzenie od pozwanej P.(...) S.A. w B. kwoty 152 922,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 kwietnia 2005 r. W uzasadnieniu

podniosła, że otrzymała zamówienie od „A.(...)” S.A. na wykonanie przewozu towarów i zleciła wykonanie pozwanej części tego zadania. Pozwana przyjmując zlecenie przesłała dane samochodów i kierowców, którzy mieli wykonać ten przewóz. Wśród tych osób byli J. M. i K. Ł. z firmy „B.(...)”, której pozwana zleciła przedmiotowy przewóz. Towar jednak nie został dostarczony adresatowi i zaginął na skutek przywłaszczenia go przez rzekomych kierowców firmy „B.(...)”. W toku śledztwa ustalono, że firma „B.(...)” nigdy nie przyjęła zlecenia od pozwanej. W związku z tym powódka wypłaciła „A.(...)” S.A. odszkodowanie za utracony towar i pozwana w związku z tym ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 65 ust 1 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r., Prawo przewozowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2000 r. Nr 50, poz. 601 ze zm.).

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i podniosła zarzut przedawnienia roszczenia (art. 804 k.c.), oraz, że powódka nie udowodniła ani istnienia roszczenia ani jego wysokości, gdyż dołączone do pozwu kserokopie dokumentów nie są dowodami. Zarzuciła także brak legitymacji czynnej powódki, skoro nie wykazała, że jest następcą prawnym E.(...) sp. z o.o.

Sąd ustalił, że powódka otrzymała od firmy „A.(...)” S.A. zlecenie na wykonanie przewozu towarów na trasie krajowej W. - T. Następnie powódka zleciła pozwanej wykonanie przewozu towaru czterema samochodami. Wraz z zawiadomieniem o przyjęciu zlecenia pozwana przesłała dane samochodów i kierowców, którzy mieli wykonać przedmiotowy przewóz. Wśród nich byli J. M. i K. Ł., podający się za kierowców firmy „B.(...)”, którym pozwany zlecił przewóz towarów.

W dniu 29 października 2004 r. odbył się załadunek przesyłki w siedzibie Spółki „A.(...)”. J. M. przyjął do przewozu przesyłkę nadaną listem przewozowym nr (...), natomiast K. Ł. przyjął do przewozu przesyłkę nadaną listem przewozowym nr (...). Przesyłki te nie zostały dostarczone a prokuratura postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2005 r. umorzyła w tej sprawie śledztwo wobec niewykrycia sprawców.

W związku z tym „A.(...)” SA. wezwała powódkę do zapłaty odszkodowania za utracony towar w kwocie 159 922.36 zł, które strona powodowa uiściła w dniu 13 stycznia 2005 r. Pomimo wezwania pozwana nie uiściła powódce dochodzonej kwoty.

Według oceny Sądu pierwszej instancji, roszczenie nie zasługiwało na uwzględnienie gdyż uległo przedawnieniu w dniu 13 lipca 2005 r. (art. 804 k.c.). Wskazał, że powódka w piśmie procesowym z dnia 22 grudnia 2005 r. podniosła wprawdzie, iż zarzut przedawnienia jest nieuzasadniony, skoro w dniu 7 czerwca 2005 r.

w Sądzie Rejonowym w G. złożyła wniosek o wezwanie pozwanej do próby ugodowej, niemniej nie udowodniła, że został on złożony. Powołała się bowiem na akta sprawy o sygn. XV GCO (...), jednakże nie jest dopuszczalne przeprowadzenie dowodu z akt, gdyż wbrew dosłownej treści art. 224 § 2 k.p.c. dowód taki nie istnieje (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999 r., II CKN 798/97, LEX 50747, z dnia 4 lipca 1995 r., II KRN 70/95, Wokanda 1996, nr 1, poz. 16 i uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1966, III PZP 28/66, OSNC 1967, nr 1, poz. 1), a nie został zgłoszony wniosek o przeprowadzenie dowodu z dokumentu stanowiącego część tych akt. Ujemne skutki nieprzedstawienia dowodu obciążają stronę, która nie dopełniła ciążącego na niej obowiązku.

Sąd Okręgowy podzielił pogląd pozwanej, że powódka nie wykazała dochodzonego roszczenia, skoro do pozwu dołączyła tylko kserokopie dokumentów i zgodnie z art. 129 k.p.c. najpóźniej na rozprawie zobowiązana była okazać ich oryginały. Tam gdzie oryginał może być zastąpiony przez odpis (np. odbitkę ksero) ustawodawca wyraźnie to zastrzegł (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2002 r., I CKN 1280/00, LEX nr 78358). Niepoświadczona kserokopia nie jest dowodem, przy czym niedołączenie uwierzytelnionych kopii nie stanowi braku formalnego pozwu.

W wyniku apelacji powódki Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31 lipca 2007 r. uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo o zapłatę kwoty 10 662 zł wraz z ustawowymi odsetkami i w tym zakresie umorzył postępowanie oraz oddalił apelację w dalszej części. Podniósł, że skoro powódka cofnęła pozew ze skutkiem prawnym co do kwoty 10 622 zł, to postępowanie w tej części podlegało umorzeniu i w związku z tym oddalenie także w tym zakresie powództwa stanowiło naruszenie art. 321 § 1 k.p.c. W dalszej części ocenił apelację jako nieuzasadnioną, odwołując się w pierwszej kolejności do rygorów systemu prekluzyjnego (art. 479¹² § 1 k.p.c.). Podzielając argumentację prawną Sądu pierwszej instancji wskazał, że powódka powołując się na dowody z dokumentów dołączyła do pozwu ich kserokopie, niepotwierdzone za zgodność z oryginałami, które nie stanowiły dowodu.

Odnosząc się do dołączonego do pozwu wydruku komputerowego dotyczącego zlecenia przewozu przez firmę „A.(...)” i przelewu na jej rzecz kwoty 152 922,36 zł, jak i kserokopii wezwania przekazanego za pomocą faksu podniósł, że - zgodnie z art. 309 k.p.c. - stosuje się do nich odpowiednio przepisy o dowodach z dokumentów. Wydruki komputerowe powinny być zatem podpisane oraz zawierać oznaczenie daty ich sporządzenia, a kserokopia faksu winna być potwierdzona za zgodność z oryginałem.

Dołączone do pozwu wydruki i kserokopia faksu nie spełniały tych wymagań. W rezultacie ocenił jako chybiony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. oraz art. 245 k.p.c.

Wyraził pogląd, że skoro powódka nie przedłożyła przy pozwie odpisów dokumentów (kserokopii z podpisaną adnotacją o zgodności ich z oryginałem), to nie można było przeprowadzić dowodu z dokumentów i innych środków dowodowych w toku procesu. W rezultacie uznał, że twierdzenia pozwu nie zostały poparte żadnymi dowodami.

Oceniając zarzut obrazy art. 229 i 230 k.p.c., podniósł, że z unormowania zawartego w art. 479¹² § 1 k.p.c. wynika, że powód jest obowiązany w sprawie gospodarczej podać w pozwie wszystkie dowody. Powołał się na okoliczność, że w odpowiedzi na pozew pozwana Spółka, zarzuciła, iż powódka nie udowodniła faktu istnienia roszczenia ani jego wysokości, gdyż kserokopie nie stanowią dowodu. Wskazał, że oparcie ustaleń na oświadczeniach narusza zasadę ustności i bezpośredniości. W świetle tych zarzutów uznał, że nie można było przyjąć, iż pozwana przyznała fakty powołane w pozwie, z których powódka wywodziła dochodzone roszczenie.

Uznał za nieprzyznany przez pozwaną fakt złożenia przez powódkę wniosku o zawezwanie do próby ugodowej i w konsekwencji zarzut obrazy art. 230 k.p.c. ocenił za bezpodstawny. Konkludując podniósł, że skoro powódka nie przedstawiła żadnych dowodów dla wykazania faktów, z których wywodziła swe roszczenie zwrotne, to trafnie sąd pierwszej instancji przyjął, że zgodnie z art. 6 k.c. skutki takiego stanu rzeczy obciążają powódkę.

Wskazał, że nawet gdyby dochodzone roszczenie powstało, co nie zostało wykazane, to uległoby przedawnieniu. Stosownie bowiem do art. 78 ust. 1 Prawa przewozowego roszczenia przysługujące przewoźnikowi wobec innych przewoźników przedawniają się z upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym przewoźnik naprawił szkodę, albo od dnia, w którym przeciwko niemu wytoczono powództwo. Skoro więc powódka zapłaciła odszkodowanie spółce „A.(...)” w dniu 13 stycznia 2005 r., to termin przedawnienia upłynął w dniu 13 lipca 2005 r. i wniesiony w dniu 28 października 2005 r. pozew nie mógł w związku z tym już przerwać biegu tego sześciomiesięcznego terminu. Odwołując się do treści pisma powódki z dnia 22 grudnia 2005 r. wskazał, że Sąd Rejonowy mógł przyjąć, że wniosek o przeprowadzenie próby ugodowej nie przerwał biegu przedawnienia, skoro skarżąca powołała się na ten dowód bez podania sądu do jakiego został on skierowany.

Powódka w skardze kasacyjnej opartej na naruszeniu prawa procesowego mającym istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 129 k.p.c., art. 130 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. i w zw. z art. 391 k.p.c., art. 229 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c., art. 308 § 1 k.p.c. i art. 309 k.p.c., a także art. 479¹² § 1 k.p.c. wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Artykuł 479¹² stanowi, że powód w pozwie jest obowiązany podać twierdzenia oraz dowody na ich poparcie pod rygorem utraty prawa powoływania w toku postępowania, chyba że wykaze, iż ich powołanie w tym piśmie procesowym wszczynającym postępowanie nie było możliwe, albo potrzeba powołania wynikała później. Wykładnia językowa tego przepisu wskazuje, że nakłada on na stronę inicjującą proces w sprawie gospodarczej obowiązek zgłoszenia w zasadzie już w pozwie wszystkich dowodów. Wyrażenia „podanie” czy „powołanie dowodów” nie są tożsame znaczeniowo ze słowami „dołącza” czy „przedstawia” do akt środki dowodowe w postaci dokumentów. Wynika to wyraźnie z treści art. 479¹² § 2 k.p.c., który normując obowiązek powoda wniesienia wraz pozvem odpisu reklamacji lub wezwania do dobrowolnego spełnienia żądania używa adekwatnego terminu „dołączyć”.

Wskazana interpretacja jest zgodna z charakterem przepisów o prekluzji dowodowej, które ograniczają możliwość udowodnienia przez stronę dochodzonego roszczenia, a w konsekwencji uzyskania wyroku sądowego realizującego jej prawo podmiotowe. W związku z tym powinny być wykładane ściśle jako wyjątki od ogólnej zasady wyrażonej w art. 217 § 1 k.p.c. uprawniającej stronę do przytoczenia okoliczności faktycznych i dowodów na ich poparcie aż do zamknięcia rozprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2006 r., I CSK 310/06. OSNC 2007, nr 11, poz. 171). Podnieść należy, że ustawodawca w innych przepisach dotyczących prekluzji dowodowej użył bądź takich samych sformułowań (por. art. 207 § 3 k.p.c. i art. 479¹⁴ § 2 k.p.c.), bądź wyrażenia o podobnym znaczeniu „do wniosków dowodowych nie zgłoszonych” w zarzutach (art. 495 § 3 k.p.c.), bądź w odpowiedzi na pozew (art. 505⁵ § 1 k.p.c.).

Dalsze argumenty natury systemowej wynikają nie tylko z powołanego art. 129 k.p.c. ale np. z art. 208 § 1 pkt 5 k.p.c., który uprawnia przewodniczącego stosownie do okoliczności do wydania jeszcze przed rozprawą zarządzenia przygotowawczego „przedstawienia” dokumentów.

Powódka w pozwie zgłosiła dowody z dokumentów, których nie dołączyła. Złożone wraz z pozwem niepoświadczone kserokopie, jak wyjaśniono w judykaturze, nie są dokumentami stanowiącymi środki dowodowe w rozumieniu kodeksu postępowania cywilnego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 1994 r., III CZP 37/94, OSNCP 1994, nr 11, poz. 206). Warunkiem uznania kserokopii za dokument urzędowy (art. 244 k.p.c.) czy prywatny (art. 245 k.p.c.) jest umieszczenie na niej poświadczenia jej zgodności z oryginałem zaopatrzonego podpisem. Taką kserokopię można uznać jako odpis dokumentu (por. art. 485 § 4 k.p.c.).

W tym stanie rzeczy należało dojść do wniosku, że powódka zgłaszając w pozwie wnioski o przeprowadzenie dowodów z dokumentów, choć nie dołączyła ich do tego pisma procesowego to jednak nie naruszyła normy wynikającej z art. 479¹² § 1 k.p.c.

Artykuł 129 k.p.c. nakłada na stronę powołującą się w piśmie procesowym na dokument obowiązek przedłożenia na żądanie przeciwnika jego oryginału w sądzie nawet jeszcze przed rozprawą. Z unormowania tego wynika więc, że jeżeli strona powołuje się w pozwie na dowód z dokumentu musi się liczyć z tym, że będzie obowiązana złożyć w sądzie oryginał dokumentu i to nie tylko wtedy gdy nie złożyła jego odpisu, ale także wtedy, gdy jego odpis był załącznikiem pisma. Obowiązek ten powstaje z chwilą zgłoszenia przez stronę przeciwną żądania złożenia dokumentu w oryginale.

Obowiązek ten może powstać także wyniku zarządzenia sądu (art. 248 § 1 k.p.c.), przy czym może ono dotyczyć nie tylko stron, ale każdego u kogo określony dokument się znajduje. W odpowiedzi na pozew właśnie na podstawie tego unormowania pozwana wniosła o zobowiązanie powódki do przedstawienia procedury przewidzianej pomiędzy „A(...)” S.A. a „E(...)” sp. z o.o. z dnia 10 listopada 2004 r., która wynika z oświadczenia J. K. i B. W. z dnia 10 listopada 2004 r. i kontraktu z dnia 16 maja 2003 r. zawartego pomiędzy tymi Spółkami, wymienionego w piśmie z dnia 24 listopada 2004 r. ale nie zażądała przedłożenia dokumentów zgłoszonych jako środki dowodowe w pozwie. Nie powstał więc obowiązek procesowy ich przedłożenia.

Pozwana wprawdzie podniosła w odpowiedzi na pozew zarzut nieudowodnienia przez powoda roszczenia i jego wysokości, niemniej obowiązek dowodzenia istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności powstaje wtedy gdy nie wynikają one z okoliczności niespornych. Tymczasem P(...) S.A. w odpowiedzi na pozew podniosła „ponieważ spedytorem w sprawie była firma „E(...)” sp. z o.o., która zapłaciła firmie „A(...)” S.A. kwotę 152 922,36 zł z tytułu zaginięcia przesyłki w dniu 13

stycznia 2005 r. przedawnienie roszczeń względem pozwanego upłynęło z dniem 13 lipca 2005 r. Twierdzenie to poza częścią odnoszącą się do przedawnienia roszczenia w pełni pokrywało się ze stanowiskiem powódki. Poza tym pozwana w sposób wyraźny nie zaprzeczyła twierdzeniom zawartym w pozwie.

W piśmie z dnia 16 lutego 2006 r. pozwana cytując stanowisko powódki dotyczące braku podstawy do uwzględnienia zarzutu przedawnienia tj., że powódka w dniu 7 czerwca 2005 r. złożyła w Sądzie Rejonowym w G. wniosek o zawiązanie pozwanej do próby ugodowej nie zaprzeczyła tym okolicznościom lecz jedynie wyraziła odmienny pogląd prawny, że wystąpienie z takim wnioskiem do niewłaściwego sądu nie przerywa biegu przedawnienia.

W tym stanie rzeczy, mając poza tym na uwadze fakt, że pozwana nie wystąpiła z żądaniem przedstawienia dokumentów zgłoszonych w pozwie należało przyjąć, że twierdzenia w nim zawarte były niesporne, a w rezultacie, że doszło do istotnego, tj. mającego wpływ na wynik sprawy, naruszenia art. 129 k.p.c., art. 229 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. i art. 479¹² k.p.c.

Przy ocenie jakie twierdzenia i dowody powód jest obowiązany zawrzeć w pozwie, a co do jakich potrzeba ich powołania może wyniknąć później, trzeba mieć na uwadze, że nie można wymagać od strony wszczynającej proces aby zgłaszała w pozwie także dowody wyprzedzające ewentualny sposób obrony pozwanego, a tym samym zmuszać ją do przewidzenia jakie zarzuty on podniesie i jakie dowody mogą je pozbawić waloru zasadności. Ustawodawca przewidując dopuszczalność późniejszego powołania dowodów, których potrzeba zgłoszenia wynikła później wziął pod uwagę, że proces cywilny jest zjawiskiem dynamicznym i w związku z tym istotne okoliczności faktyczne mogą ulegać zmianom (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/06, niepublikowany).

W piśmie procesowym z dnia 22 grudnia 2005 r. powódka była więc uprawniona do podniesienia zarzutu braku skuteczności zarzutu przedawnienia ze względu na to, że w dniu 7 czerwca 2005 r. wystąpiła z wnioskiem o wezwanie pozwanej do próby ugodowej. Wskazała, że sprawa ta została przekazana przez Sąd Rejonowy w G. do Sądu w W. gdzie otrzymała sygn. akt XV GCO (...). Pomijając niesporność tej okoliczności należy dodać, że powódka zgłosiła na tę okoliczność dowód „ww. wniosek, akta sprawy o sygn. j.w.” Takie określenie wniosku wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego pozwalało przyjąć, zgodnie z wyrażoną w art. 130 § 1 k.p.c. zasadą umiarkowanego formalizmu procesowego, tj. możliwością pomijania oczywistych

niedokładności, że wniosek dowodowy dotyczył dokumentu, tj. wniosku o przeprowadzenie próby ugodowej będącego częścią akt Sądu Rejonowego - Sądu Gospodarczego o wyżej wskazanej sygnaturze. Nie można więc było zatem odeprzeć także zarzutu naruszenia art. 130 § 1 k.p.c. zw. z art. 391 k.p.c.

Wykazane zarzuty uzasadniały już podstawę kasacyjną określoną w art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. i z tego względu Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.